

31.12.2019

EOAK/2349/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALIJÄRJESTELYT MYRSKYLÄN KUNNASSA

1 OMA ALOITE

Määräsin kaksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä suorittamaan 8.4.2019 ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen satunnaisesti valituissa eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikoissa.

Eduskunnan oikeusasiamies on osa YK:n vammaissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin. Vammaissopimuksen 29 artikla koskee nimenomaisesti osallistumista poliittiseen ja julkiseen elämään.

Ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen tarkoituksena oli selvittää ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta. Tarkastuksessa todetut havainnot ja sovellettavat oikeusohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä olevassa tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/1670/2019).

Myrskylän kunnassa tarkastettava ennakkoäänestyspaikka oli Myrskylän kunnanvirasto. Ennakkoäänestyspaikassa havaittiin tarkastuspöytäkirjassa todettuja puutteita.

Edellä todetun johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, oliko ennakkoäänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti.

2 SELVITYS

Oman aloitteeni johdosta hankittiin Myrskylän kunnan keskusvaalilautakunnan selvitys ja kunnanhallituksen lausunto. Niissä todettiin seuraavaa.

Myrskylän kunnan keskusvaalilautakunta päätti kokouksessaan 24.5.2019 § 2 antaa kunnanhallitukselle seuraavan lausunnon:

Keskusvaalilautakunta yhtyy tarkastuspöytäkirjan havaintoihin siitä, että Myrskylän ennakkoäänestyspaikan esteettömyyden toteutumisessa on ollut puutteita. Pyörätuolia käyttävä henkilö on voinut äänestää erillisellä pöydällä, mutta siinä ei ole ollut erillistä näkösuojaa. Vaalipäivän äänestyksessä esteettömyys on pystytty laajemmista tiloista johtuen paremmin turvaamaan ja äänestys on voitu toteuttaa erillisessä tilassa.

Tarkastuksen johdosta on ryhdytty toimiin ja seuraaviin vaaleihin hankitaan vaaliohjeiden mukainen näkösuoja, jolla turvataan äänestysmerkinnän tekeminen vaalisalaisuus säilyttäen.

Myrskylän kunnanhallitus yhtyi kokouksessaan 17.6.2019 § 97 keskusvaalilautakunnan lausuntoon ja päätti lähettää sen eduskunnan oikeusasiamiehelle.

3 RATKAISU

Eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikkojen tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella Myrskylän kunnanviraston ennakkoäänestyspaikassa oli todettavissa puutteita.

Erityisesti huomiota kiinnitettiin siihen, että äänestystilassa ei ollut niin sanottua esteetöntä (inva-mitotettua) äänestyskoppia tai muuta sellaista äänestyspaikkaa, jossa pyörätuolia tai muuta liikkuamisen apuvälinettä käyttävä henkilö voisi äänestää muiden katseilta suojattuna. Vaalitoimitsijoiden mukaan ennakkoäänestyksessä oli käynyt pyörätuolia käyttävä henkilö, joka oli äänestänyt avustajansa avustuksella pöydällä, jossa ei ollut erillistä näkösuojaa.

Olen aikaisemmissa ennakkoäänestyspaikkoja koskevissa ratkaisuisiani todennut, että äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Jos äänestäjä tarvitsee kirjoitusalueen kannattamiseen vaalivirkailijan apua, näkösuojan mataluuden vuoksi virkailijalla on suora näköyhteys äänestystapahtumaan. Näkemykseni mukaan tällainen irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue ei siten täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Pidän myönteisenä, että keskusvaalilautakunta oli ryhtynyt tarkastuksen jälkeen korjaaviin toimenpiteisiin. Saadun selvityksen mukaan vaalipäivän äänestyksessä esteettömyys on pystytty laajemmista ti-loista johtuen paremmin turvaamaan ja äänestys on voitu toteuttaa erillisessä tilassa.

Keskusvaalilautakunta ilmoitti selvityksessään myös, että tarkastuksen johdosta on ryhdytty toimiin ja seuraaviin vaaleihin hankitaan vaaliohjeiden mukainen näkösuoja, jolla turvataan äänestysmerkinnän tekeminen vaalisalaisuus säilyttäen.

Edellä todetun vuoksi asia ei ole johtanut muihin toimenpiteisiin laillisuusvalvontani puitteissa, kuin että kiinnitän keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen huomiota tarkastuspöytäkirjassa todettujen seikkojen aiheuttamiin ongelmiin esteettömyydelle ja saavutettavuudelle sekä vaalisalaisuuden turvaamiselle.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä toteamani Myrskylän kunnan kunnanhallituksen ja keskusvaalilautakunnan tietoon. Lähetän ratkaisuni tiedoksi myös oikeusministeriölle.